

Branislav Mirković

(6.7.1929 - 19.3.1993)

Rođen je u Kosturu (okrug Niš), gde je završio osnovnu školu; gimnaziju je pohađao u Pirotu i Zemunu.

Diplomirao je 1953. godine na Matematičkoj grupi PMF u Beogradu. Odmah posle diplomiranja 1953. godine, Branislav Mirković se zaposlio na Prirodno-matematičkom fakultetu, najpre kao profesor srednje škole dodeljen na rad na Univerzitetu, a zatim kao asistent, i to na grupi za mehaniku i astronomiju. Od 1961. godine prelazi na grupu za matematiku, na kojoj nastavlja da radi do svoje iznenadne smrti. Prve godine njegovog rada karakteriše mali broj zaposlenih asistenata, što kao posledicu ima potrebu za držanjem vežbi iz veoma velikog broja, i to vrlo raznovrsnih predmeta. Navedimo samo neke: *Teorija matrica i tenzora*, *Racionalna mehanika*, *Analitička geometrija*, *Analiza*, *Funkcionalna analiza*, *Topologija*, *Jednačine matematičke fizike*. Ova raznovrsnost ostaće karakteristika Braninog stručnog i naučnog rada do kraja. Bio je jedan od retkih univerzalno obrazovanih matematičara, kome nije bilo teško da sa punim razumevanjem pročita knjigu iz skoro svake oblasti savremene matematike. Obim znanja koja su diplomirani studenti matematike u to vreme imali bio je, sa današnjeg stanovišta, vrlo skroman. Prema Braninim rečima, vrhunac apstrakcije do kojeg se dolazilo bio je pojam grupe. To je malu grupu mladih asistenata stavljalo pred težak zadatak da se prokrči put u nove oblasti matematike, da se odvoji od klasičnih disciplina koje su do tada negovane. Brana se sa velikim žarom bacio na težak posao osvajanja novih oblasti matematike, koje se do tada u nas nisu razvijale, neumorno je učio, često sam i bez odgovarajuće pomoći. Dva puta je (1960/61. i 1965.) boravio na Moskovskom državnom univerzitetu, gde se pod rukovodstvom profesora Šilova i Rajkova uputio u izučavanje apstraktne funkcionalne analize. Pred njega su postavljeni veoma teški problemi, proistekli iz rada francuske matematičke škole, posebno Dijedonea, Lorana Švarca i Grotendika. Rezultat su bili njegovi prvi radovi o lokalno konveksnim prostorima tipa beta (induktivnim granicama Banahovih prostora), refleksivnim prostorima, kao i njegova doktorska disertacija *Lokalno konveksni prostori i Banahovi diskovi*, odbranjena na Prirodno-matematičkom fakultetu 1970. godine. Na PMF-u u Beogradu bio je asistent (1954-1971), docent (1971-1983) i vanredni profesor (1983-1993). njegove vežbe bile su sve samo ne formalno održane. Na njima je student matematike mogao da oseti svu lepotu predmeta za koji se opredelio, imao je utisak da učestvuje u stvaralačkom činu prilikom rešavanja svakog, i najjednostavnijeg zadatka. To oduševljenje i nadahnuti pristup nastavi Brana je preneo i na predavanja koja je uskoro počeo da drži. Posebno se to odnosilo na specijalne kurseve koje je odmah počeo da priprema. Za tri godine održao je tri specijalna kursa: *Teoriju distribucija*, *Lokalno konveksne prostore* i *Homološku algebru*, što je u situaciji kad takvih kurseva praktično kod nas nije bilo odmah privuklo više mladih matematičara koji su počeli sa njim da saraduju.

Ubrzo je sa radom počeo seminar, nazvan Seminarom za funkcionalnu analizu, ali koji su svi zvali Braninim seminarom i kome je on posvetio ogromno vreme i energiju u narednih 20 godina. Na njemu su svake nedelje izlagani originalni rezultati naših matematičara, ili referisani najaktuelniji radovi iz časopisa. Svaki je poslediplomac i doktorant detaljno izlagao svoje rezultate, a Brana je neumorno usmeravao svačiji rad i ispravljao sve uočene greške, bilo u stručnom smislu, bilo u načinu izlaganja, a kasnije i pisanja. Rezultati, naravno, nisu izostali. Skoro iz svake generacije po neko od najboljih studenata pristupao je seminaru i, što je važno istaći, neuspešnih nije bilo. Više od 20 odbranjenih magistarskih i doktorskih disertacija rezultat su kojim se malo ko u našoj sredini može pohvaliti. Navedimo doktorske disertacije S. Radenovića, Z. Kadelburga, N. Rečkovskog, N. Lažetića, Lj. Čukića, V. Rakočevića i M. Dostanića. Za veliki broj naučnih radova koji su proistekli iz tih disertacija slobodno bi se moglo reći da su delom i radovi Brane Mirkovića, mada mu nikad ni na kraj pameti nije bilo da zatraži koautorstvo. Paralelno sa vođenjem Seminara, Brana je nastavio sa pripremanjem specijalnih kurseva. Održao ih je više od deset, i to iz veoma raznorodnih oblasti: pored *Apstraktne funkcionalne analize*, *Teorije lokalno konveksnih prostora*, to su bili, na primer, kursevi iz *Spektralne teorije operatora*, *Homološke algebre*, *Teorije diferencijabilnih mnogostrukosti*, pa i *Kvantne mehanike*. Neumorno je učio nove oblasti i trudio se da za sobom povuče i druge. I sopstveni naučni interes polako je menjao, što nije redak slučaj za savremenog matematičara, od apstraktnijih ka konkretnijim i primenjenim disciplinama. Tako je posle lokalno konveksnih prostora i primene metoda homološke algebre i teorije kategorija, došla na red spektralna teorija operatora i, najzad, kvantna mehanika. Odlazio je na seminar u Institutu za fiziku i povremeno referisao na svom Seminaru neke najinteresantnije rezultate. Iz te oblasti je i njegov poslednji naučni rad, koji je, na žalost, ostao u rukopisu, tačnije rečeno u računaru, jer je i time stigao poslednjih godina da se pozabavi. Sam je objavio 11 naučnih i stručnih radova iz oblasti funkcionalne analize (specijalno, teorije lokalno konveksnih prostora). Rezultati su u vezi sa induktivnim granicama lokalno konveksnih prostora, potprostorima konačne kodimenzije, kao i familijama ograničenih skupova u takvim prostorima. Ovaj prikaz svakako bi bio nepotpun da se ne pomenu i redovni kursevi koje je Brana držao, izuzetno savesno, kao i sve što je radio. To su bila predavanja iz predmeta *Biomatematika*, *Analiza I*, *II* i *III*, odnosno *Funkcionalna analiza*. Iz ove poslednje pripremio je najpre skripta, a zatim i redovan udžbenik *Teorija mera i integrala*, izdat 1988. godine. Pored redovnog materijala uključio je u njega i mnoge delove pogodne za izborne i specijalne kurseve, pa i predmete na poslediplomskim studijama. Tako je nastala monografija koja će još sigurno mnogim generacijama omogućiti pripremanje i uvođenje u naučni rad u funkcionalnoj analizi. Pomenimo i dva srednjoškolska udžbenika, kao i predavanja koja je držao u Nišu, Kragujevcu i Podgorici, odakle su takođe stizali neki njegovi učenici. Stizao je da se posveti i najmlađima i da deo svog ogromnog znanja i oduševljenja za matematiku prenese i učenicima Matematičke gimnazije. Zapamćen je kao odličan nastavnik i nesebičan čovek, uvek spreman da pomogne drugima.

Pripremio dr Zoran Kadelburg